

Oleg Kucher

Student, Kierunek «Zarządzanie», I stopnia, I rok

Wydział Rolniczo-Ekonomiczny

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

ROLNICTWO I GOSPODARKA ŻYWNOŚCIOWA W POLSCE - ZAGROŻENIA, PROBLEMY I WYZWANIA (ANALIZA HISTORYCZNA)

Wskutek rozpoczęcia wprowadzania reform, mających na celu założyć fundament pod przejście gospodarki od systemu nakazowo-rozdzielczego do systemu wolnorynkowego, polskie rolnictwo, jak również inne branże, musiało przejść przez radykalną restrukturyzację. Polegała ona przeważnie na prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, czyli nadanie ziemi i środków produkcji, które wcześniej były własnością PRL, prywatnym przedsiębiorcom (krajowym bądź zagranicznym).

Po przejęciu władzy przez I rząd niekomunistyczny zaczęto wprowadzać w życie plany prywatyzacji. Dotknęło to również rolnictwo. Rząd przestał ogólnie kontrolować ceny na produkty, otworzył rynek dla artykułów zagranicznych i odmówił gospodarstwu państwowemu finansowania z budżetu państwa. Te zmiany były przeważnie negatywne dla sektora rolniczego w pierwszych latach dekady. Duże przedsiębiorstwa charakteryzowały się spadkiem rentowności. Znacznie wzrosło bezrobocie w kraju, w szczególności w sektorze rolniczym. W 1993 r. bezrobocie osiągnęło swoje apogeum, wynosząc 16,4 % [1].

Miały miejsce również dobre skutki, np. udział sektora prywatnego w wytwarzaniu PKB przekroczył 50%, gdy w 1990 r. był mniejszy od 1/3 [2].

Negatywne skutki nowowprowadzonych zmian zmusiły władze państwowe do wniesienia niektórych korekt we wdrażane przez nie reformy. Ze względu na to, że polskie produkty musiały konkurować ze swoimi substytutami z zagranicy (przeważnie od innych członków unijnych), które były lepsze pod względem jakości, wprowadzono ograniczenia na import produkcji rolno-spożywczej. To znacznie polepszyło sytuację polskich rolników i pozwoliło utworzyć rozbudowany rynek wewnętrzny produkcji rolnej. Jednak wciąż pozostawał problem

różnicy dochodów pomiędzy ludnością miejską a wiejską. W 1996 roku dochód średniego rolnika był niższy o 34 % od średniego wynagrodzenia w kraju.

Podsumowując stan polskiego rolnictwa przed 2004. r. możemy stwierdzić następujące tezy:

1. Spadek liczby gospodarstw rolnych ogółem
2. Zmniejszanie areału ziemi rolnej będącej w użytkowaniu gospodarstw rolnych
3. Wzrostu liczby gospodarstw poszukujących poprawy sytuacji dochodowej poprzez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej [3];

Przystąpienie RP do Unii Europejskiej - to niewątpliwie rewolucyjne zdarzenie w historii Polski. Niektórzy naukowcy uważają, iż można traktować to, jako zakończenie trwającego od lat 90. Procesu przemian systemowych, a więc przechodzenia od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki kapitalistycznej. Wstąpienie Polski do UE pozwoliło polskim rolnikom otrzymywać wsparcie finansowe ze środków unijnych. W tym celu zostały stworzone dwa programy dystrybucyjne: Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) oraz Sektorowy Program Operacyjny. Łącznie na realizację unijnych programów z lat 2004-2006 przyznano ponad 20 mld zł. [4].

Stałym problemem rolnictwa oraz gospodarki żywnościowej w Polsce do 2004 r. był przestarzały asortyment środków produkcji (maszyn, urządzeń, wyposażenia budynków inwentarskich). Rozwiązać ten problem w dużym stopniu pomogły subsydia przeznaczone na unowocześnienie produkcji. W latach 2004–2010 ich wartość wzrosła z 0,4 do 1,6 mld zł.

Duże znaczenie ma konkurencyjność polskich gospodarstw na rynku unijnym. Z badań wynika, że małe gospodarstwa towarowe (2-8 ESU) nie są konkurencyjne. Jedynym wyjściem dla nich jest funkcjonowanie kosztem niskiej opłaty pracy własnej i nieodtworzenia całości lub w części majątku gospodarstwa. Analogiczną sytuację obserwujemy w innych krajach UE. Jest to jednak istotny problem dla gospodarki polskiej, bowiem gospodarstwa o wielkości do 8 ESU wytwarzają 1/3 ogółu produkcji [3].

Niektóre problemy jednak wciąż pozostają aktualne, jak np. zadłużenie

gospodarstw rolnych. W II kwartale 2018. r. odnotowano zaległości płatnicze rolników na kwotę 406 mln zł. Innym istotną wadą polskiego rolnictwa jest problem pośredników. Ze względu na dużą monopolizację handlu detalicznego na rynku RP cena warzyw jest ponad 10 razy wyższa niż w zakupie. Pewne ograniczenia polityczne również wchodzą w grę, jeśli chodzi o eksport produktów żywnościowych, np. embargo na handel z Federacją Rosyjską znacznie zmniejsza aktualny zysk ze sprzedaży produkcji rolnej za granicę.

Literatura

1. Dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS)
2. Janusz Kaliński, „Prywatyzacja w Polsce po 1989 r.”, SGH, Warszawa, s. 10
3. Włodzimierz Dzun, Wojciech Józwiak, „Gospodarstwa rolne w Polsce przed i po wejściu do UE”, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB, Warszawa, str. 12.
4. [www.//rynekinwestycji.pl/polskie-rolnictwo-30-lat-po-transformacji-systemowej/](http://rynekinwestycji.pl/polskie-rolnictwo-30-lat-po-transformacji-systemowej/)